

«فرهیختگان» دیدگاه‌های مخالف و موافق را بررسی می‌کند

دستمزدمنطقه‌ای؛ پایان بخش جدال تعیین حقوق؟

شود و مشوق کافی برای حضور صنایع در این مناطق نیست و تنها قدرت چانه‌زنی کارگر را کاهش می‌دهد. با این حال، به گفته کارشناسان و بنا بر پژوهش‌های مرکز پژوهشی اتاق بازرگانی ایران و مرکز پژوهش‌های مجلس، مزد منطقه‌ای می‌تواند به ایجاد عدالت اجتماعی و اقتصادی بین کارگران در مناطق مختلف، حفظ و رونق صنایع در شهرهای بزرگ و رده‌نهایت، به نفع کارگران و صنایع در تمام نقاط کشور تمام شود.

این موضوع درحالی چند سالی در محافل علمی و مراکز سیاست‌گذاری کشور مطرح می‌شود که فعالان کارگری می‌گویند افزایش دستمزد متناسب با هزینه‌های زندگی در شهرهای بزرگ می‌تواند به افزایش هزینه‌های تولید و رقابت‌پذیری صنایع لطمه بزند و به خروج آنها از این مناطق و از دست رفتن فرصت‌های شغلی منجر شود. فعالان کارگری معتقدند این امر می‌تواند به کاهش درآمد کارگران و بروز بحران‌های اجتماعی منجر

به معیارهای خاص کرده است. اما این روش تعیین دستمزد با یک مشکل اساسی روبرو بوده است. اینکه تفاوت‌های چشمگیر در سطح درآمد و هزینه‌های زندگی در مناطق مختلف کشور، ضرورت تعیین دستمزد متناسب با شرایط هر منطقه را ایجاب می‌کند. در حال حاضر، دستمزد ملی واحد بدون در نظر گرفتن این تفاوت‌ها، به ضرر کارگران در شهرهای بزرگ و کلانشهرها عمل می‌کند و معیشت آنها را به مخاطره می‌اندازد.

موضوع تعیین دستمزد کارگران همواره یکی از چالش‌های مهم در کشور بوده است. ماده ۴۱ قانون کار، شورای عالی کار را موظف به تعیین حداقل مزد سالانه برای نقاط مختلف کشور یا صنایع مختلف با توجه

توقف سرکوب مزدی یا مزد منطقه‌ای؟

فرشاد اسماعیلی، حقوق‌دان و فعال کارگری در گفت‌وگو با «فرهیختگان» تصریح کرد: « مزد منطقه‌ای به معنای تعیین دستمزد براساس شرایط اقتصادی واجتماعی هر منطقه‌است. این موضوع می‌تواند به سرکوب مزدی در مناطق کم‌برخوردار و محروم منجر شود؛ چراکه در این مناطق سطح دستمزدها فریز شده و پایین نگه داشته می‌شود و کارگران از دریافت دستمزد عادلانه و منصفانه واقعی محروم می‌شوند. با توجه به اینکه قانون کار در ایران از حقوق عمومی بودن برخوردار است، دولت موظف است از حقوق کارگران در برابر سوءاستفاده کارفرمایان حمایت کند. این حمایت شامل تضمین پرداخت دستمزد عادلانه، شرایط کار و سایر حقوق و مزایای قانونی کارگران می‌شود. با توجه به نابرابری ذاتی در روابط بین کارگر و کارفرما، دولت موظف است با قانون‌گذاری حمایتی، ترازوی این روابط را با بالابردن شرایط کارگر متعادل کند. این امر با وضع قوانینی مانند قانون کار، قانون تأمین اجتماعی و سایر قوانین وعده‌داده‌شده و دست‌کم از این طریق باید محقق شود. بحث مزد منطقه‌ای در شرایطی که تورم و هزینه‌های زندگی به‌طور افسارگسیخته

کشور به ۶ منطقه تبدیل شده است

علی اصغر آهنی‌ها، فعال کارفرمایی در گفت‌وگو با «فرهیختگان» تصریح کرد: «بحث مزد منطقه‌ای بیش از پنج‌سال است که در شورای عالی کار مطرح شده است. بررسی‌های انجام‌شده توسط مراکز پژوهشی نشان می‌دهد که هدف از این طرح، تضعیف و ایجاد فشار بر کارگر نیست، بلکه ایجاد انگیزه برای سرمایه‌گذاری در مناطق کمتر توسعه‌یافته و ایجاد اشتغال در این مناطق است. بر این اساس کشور به شش منطقه تقسیم شده و هدف از مزد منطقه‌ای، ایجاد بسته‌های لازم برای سرمایه‌گذاری در مناطقی است که از نظر اشتغال و توسعه اقتصادی وضعیت مناسبی ندارند. با این کار، جوانان در این مناطقی می‌توانند شغل مناسب پیدا کرده و از مهاجرت به سایر مناطق کشور خودداری کنند.»

برداشت برخی افراد سطحی است

علی اصغر آهنی‌ها ادامه داد: «برخی افراد برداشت‌های شخصی خود را از قانون مزد منطقه‌ای بیان می‌کنند، درحالی‌که این موضوع باید در بستر کارشناسی و فنی مورد بحث و بررسی قرار گیرد. ما نیز مانند کارگران، خواهان بررسی دقیق این موضوع هستیم و اگر به این نتیجه برسیم که مزد منطقه‌ای در شرایط فعلی امکان‌پذیر نیست یا به نفع اقتصاد کشور نیست، از آن حمایت نخواهیم کرد. منطق حکم می‌کند که به جای بحث‌های سطحی، به مسائل عمیق‌تر نگاه کنیم. در حال حاضر بسیاری از بخش‌های قانون کار به دلیل ابهام، مورد سوءاستفاده کارگران و کارفرمایان قرار می‌گیرد. نگاه قانونی مان‌باید تفسیرپذیر باشد و باید ضوابط بین کارگران

به نتیجه نمی‌رسد!

علی اصلائی، رئیس کانون شورای اسلامی کار استان البرز در گفت‌وگو با «فرهیختگان» مطرح کرد: «موضوع منطقه‌ای شدن مزد کارگران در قانون کار مطرح شده و چند سالی است در این باره در جلسات شورای عالی کار بحث شده، اما این طرح قابلیت اجرایی نداشته است. امسال این موضوع بزرگ‌تر از سال‌های قبل شده اما نهایتاً در آخرین جلسه شورای کار و کمیته تخصصی کار تصمیم‌گیری در این باره به کمیته شورای عالی محول شد. به‌نظر نمی‌رسد امسال این موضوع به نتیجه برسد، اما مشکل عمده این طرح نحوه اجرای این قانون است. بسیاری از افرادی که طرفدار این مزد هستند بیشتر کسانی اند که کارگاه‌های صنفی و زیر ۱۰ و پنج نفر دارند، کارگاه‌های بزرگ به‌دنبال این طرح نیستند.»

وی افزود: «طبق آمارهای رسمی دولت اعلام می‌کند بین پنج تا شش میلیون نفر کارگر غیررسمی در کشور داریم که تحت پوشش قوانین کار کشور، تأمین اجتماعی و… نیستند. به بیان بهتر به‌رغم آنکه ماده ۴۱ قانون

قدرت چانه‌زنی کارگران تضعیف می‌شود؟

علی خدایی، عضو کارگری شورای عالی کار در گفت‌وگو با «فرهیختگان» اظهار داشت: «تجربه نشان داده هدف از این طرح، جز سرگرم کردن کارگران و تضعیف قدرت چانه‌زنی آنها چیز دیگری نیست. بارها و ساعات‌ها درباره مزد منطقه‌ای بحث شده، کار کارشناسی و پژوهش‌های متعددی در این زمینه انجام شده است. نتایج تمام این تحقیقات مستقل نشان می‌هد مزد منطقه‌ای نه‌تنها قابلیت اجرایی ندارد، بلکه می‌تواند منجر به بحران‌های جدی در بافت جمعیتی واجتماعی جامعه ما شود. ماده ۴۱ قانون کار به‌صراحت می‌گوید شورای عالی کار موظف است همه‌ساله برای صنایع و مناطق مختلف مزد را تعیین کند. این ماده معیارهایی را برای تعیین مزد در صنایع و مناطق مختلف

و کارفرمایان را به نحو خوبی تعریف کند که درنهایت به توسعه در یک محیط خوب و سازنده منجر شود. تاکنون برای منطقه‌ای شدن مزد کارگران درباره کاهش مزد بحث نشده است. درنهایت این طرح می‌تواند مثل بسیاری از نقاط دنیا اجرایی‌شود تا مناطق قدرت تصمیم‌گیری داشته باشند. تحقق منطقه‌ای شدن مزد کارگران درنهایت منجر به توسعه اشتغال در مناطق خواهد شد و می‌تواند شرایط بهتری را برای همه افراد ایجاد کند. متأسفانه در برخی مناطق مردم با جوانان ما با کولبری کسب درآمد می‌کنند. این شرایط در شأن افراد نیست، اگر تولید و اشتغال ایجاد کنیم قطعاً شرایط بهتری برای آنها فراهم خواهد شد.»

نگاه منفی نداشته باشیم

آهنی‌ها تکمیل کرد: «برخلاف تصور برخی افراد، تاکنون بحثی درباره کاهش مزد کارگران در این طرح صورت نگرفته است. در حال حاضر، کار کارشناسی در این زمینه در حال انجام است و پس از اتمام بررسی‌ها، طرح مذکور مانند بسیاری از نقاط دنیا اجرا خواهد شد. اجرای طرح تعیین حداقل دستمزد منطقه‌ای، قدرت تصمیم‌گیری ربه مناطق مختلف می‌دهدو به آنها کمک می‌کند تا متناسب با شرایط خود، برای توسعه اشتغال برنامه‌ریزی کنند. این امر به نوبه خود، می‌تواند به ایجاد فرصت‌های شغلی جدید و رونق اقتصادی در مناطق مختلف کشور منجر شود. توسعه اشتغال و تولید ثروت، می‌تواند به‌طور مستقیم بر ارتقای سطح زندگی افراد در مناطق مختلف کشور تاثیر بگذارد. با ایجاد شغل‌های جدید و افزایش درآمد افراد، شاهد بهبود شرایط

کار، شورای عالی کار، اداره کار و… در کشور وجود دارد، همچنان کارگرانی مشغول به فعالیت هستند که رسمی نبوده‌از حقوق قانونی کارگری برخوردار نیستند. به‌نظر می‌رسد در موقعیت فعلی کشور که تحریم هستیم وتورم بالایی در کشور وجود دارد، موقعیت مناسبی برای منطقه‌ای کردن مزد کارگری نیست. سالیانه یک بار دستمزد در کشور ما تعیین می‌شود اما یک بار تورم و ندارد ولی دستمزد کارگر از فروردین تا اسفند یکسان است.

بسیاری از کشورها مزد منطقه‌ای و ملی دارند

علی اصلائی در ادامه تصریح کرد: «سوال ما این است باچه شاخص‌هایی فراسات بین استان‌ها تفاوت بگذاریم؟ به‌نظر می‌رسد به جز مسکن به سایر حوزه‌ها کاملاً پرداخته نشده است. اگر زیربنا فراهم شود و نظارت کاملی بر منطقه‌ای شدن مزد کارگری وجود داشته باشد، من فعال کارگری مخالف نیستم. برای

دیدهگاه مراکز پژوهشی

مدیرمسئول:

- محمد امین ایمانجانی

قائم‌مقام مدیرمسئول:

- مسعود فروغی

سردبیر:

- محمد زعیم‌زاده

تلفن و فکس:

- ۶۲۹۹۹۴۹۵ (۰۲۱)

کدپستی:

- ۱۱۲۵۳۳۸۱۶

چاپ:

- چاپخانه دانشگاه آزاد اسلامی

نشانی:

- خیابان حافظ، پایین‌بازار جمهوری

روبه‌روی ساختمان بوس

- ساختمان فرهیختگان، طبقه سوم

مدیرمسئول:

مدیرمسئول:

- محمد امین ایمانجانی

قائم‌مقام مدیرمسئول:

- مسعود فروغی

سردبیر:

- محمد زعیم‌زاده

تلفن و فکس:

- ۶۲۹۹۹۴۹۵ (۰۲۱)

کدپستی:

- ۱۱۲۵۳۳۸۱۶

چاپ:

- چاپخانه دانشگاه آزاد اسلامی

نشانی:

- خیابان حافظ، پایین‌بازار جمهوری

روبه‌روی ساختمان بوس

- ساختمان فرهیختگان، طبقه سوم

مدیرمسئول:

- محمد امین ایمانجانی

قائم‌مقام مدیرمسئول:

- مسعود فروغی

سردبیر:

- محمد زعیم‌زاده

تلفن و فکس:

- ۶۲۹۹۹۴۹۵ (۰۲۱)

کدپستی:

- ۱۱۲۵۳۳۸۱۶

چاپ:

- چاپخانه دانشگاه آزاد اسلامی

نشانی:

- خیابان حافظ، پایین‌بازار جمهوری

روبه‌روی ساختمان بوس

- ساختمان فرهیختگان، طبقه سوم

معیشت و تورم در شرایط یکسانی قرار ندارند بلکه این استان‌ها در شاخص‌های مربوط به شاخص‌های بازار کار (نرخ بیکاری، نرخ مشارکت و نسبت اشتغال ساختار تولید نوع) بخش و فعالیت اقتصادی، رشد اقتصادی، اندازه‌بنگاه و بهره‌وری نیروی کار و استانداردهای زندگی سهم جمعیت دهک اول و آخر درآمدی از کل جمعیت منطقه، نسبت میانه جبران خدمات به دستمزد مصوب و نرخ فقر، تفاوت معناداری با یکدیگر دارند. همچنین دو شاخص هزینه معیشت و تورم نمی‌تواند هم‌زمان ویژگی‌های اقتصادی، استانداردهای زندگی و شرایط بازار کار استان‌ها را به تصویر بکشد. به عبارت دیگر لازم است در تعریف دستمزد منطقه‌ای، علاوه‌بر دو شاخص تورم و هزینه معیشت، شاخص‌هایی معطوف به استانداردهای زندگی، شرایط بازار کار و ساختار تولید نیز لحاظ شود و این امر مستلزم اصلاح ماده ۴۱ قانون کار و اصلاح معیارهای تعیین حداقل دستمزد منطقه‌ای است.

موافقت مشروط مرکز پژوهش‌های مجلس

مرکز پژوهش‌های مجلس نیز در گزارشی با عنوان «دستمزد منطقه‌ای در ایران» درخصوص تعیین دستمزد منطقه‌ای بیان می‌درد: توجه به تفاوت‌های وضعیت اقتصادی و معیشتی مناطق مختلف، ایده اصلی اجرای دستمزد منطقه‌ای است. بر این اساس در برخی از کشورها برای مناطق جغرافیایی مختلف که ممکن است منطقه، استان یا شهر باشد، نرخ‌های حداقل دستمزد متفاوتی تعیین می‌شود. در ایران در ماده (۴۱) قانون کار، پتانسیل تقنینی تعریف دستمزد منطقه‌ای براساس دو شاخص هزینه معیشت و نرخ تورم، تعریف شده است اما بررسی‌ها نشان می‌دهد که استان‌های کشور نه‌تنها از نظر این دو شاخص بلکه از نظر شاخص‌های بازار کار، استانداردهای زندگی و شاخص‌های تولیدی نیز متفاوت هستند، بنابراین تعریف دستمزد منطقه‌ای بر حسب استان‌های مختلف کشور موضوعیت دارد، اما لازم است موانع تقنینی، سیاسی، اجرایی و نهادی پیش‌رو را مد نظر داشت. تعریف دستمزد منطقه‌ای متناسب با متن ماده (۴۱) قانون کار